

Evelien van der Waa

Dieren zijn ook blij, bang of verdrietig

Het dierbeeld in de homeopathie

In het kader van het jaarthema 'mensbeelden' van het TIG in 2023 is aan mij als homeopathisch werkend dierenarts gevraagd een bijdrage te leveren. Omdat ik geen mensen maar dieren behandel zal ik het hebben over het dierbeeld en omdat mijn expertise de homeopathie bij dieren is, wordt dit gecombineerd tot het dierbeeld in de homeopathie.

Dierbeeld

In mijn werk als homeopathisch werkend dierenarts heb ik dagelijks te maken met honden en katten en hun baasjes. Voor het schrijven van dit artikel had ik echter nog niet eerder nagedacht over het dierbeeld dat ik in mijn werk hanteer. Ik zie onze huisdieren als levende wezens die in onze nabije omgeving leven en daardoor nauw met ons verbonden zijn. Zij kennen ook ziektes, pijn en emoties waarvoor zij zorg nodig hebben. Ze kunnen niet praten zoals wij, maar communiceren wel op hun eigen manier met elkaar en met ons als mensen. Dit doen ze in de vorm van geluiden maken, zoals blaffen, mauwen of spinnen, maar ook met lichaamstaal. Als mijn eigen hond een kauwstaafje uit de kast wil hebben, gaat zij naast de kast zitten waar ze bewaard worden en wijst met haar snuit naar het kastdeurtje. Dat begrijp ik prima. Ook zijn de meeste huisdieren gevoelig voor de stemming van hun baasje en de omstandigheden in het gezin waar in ze leven. Als er bijvoorbeeld veel spanningen zijn in het gezin,

Evelien van der Waa, homeopathisch werkend dierenarts

kunnen ook dieren hier klachten door ontwikkelen. En bij sommige dieren krijg je het gevoel dat ze met een 'opdracht' in het leven van de eigenaar zijn gekomen. Deze dieren 'zorgen' echt voor hun baasje. In de gevallen waar mensen een dierentolk raadplegen om hun dier beter te begrijpen komt dat aspect ook regelmatig naar voren.

Homeopathie als geneeswijze

Homeopathie is een holistische geneeswijze, wat betekent dat er naar het geheel wordt gekeken. Dit in tegenstelling tot de reguliere geneeskunde waar juist wordt ingezoomd op een klein deel van het dier, namelijk het deel dat de ziekte/klacht omvat. Met geheel wordt in de homeopathie het hele dier bedoeld, zowel lichamelijk als geestelijk, maar ook alles wat met het dier te maken heeft zoals de leefomstandigheden, huisvesting, verzorging en voeding. Alles heeft invloed op het dier en op elkaar. Hahnemann, de grondlegger van de homeopathie, gaf al aan dat als de leefomstandigheden slecht zijn, die eerst verbeterd moeten worden, voordat homeopathie zinvol ingezet kan worden. In de homeopathie wordt er bij ziekte vanuit gegaan dat er sprake is van een verstoring op energieniveau (=levenskracht). Wil je ziekte herstellen, dan moet dat ook op energieniveau gebeuren. Vandaar dat homeopathische geneesmiddelen energie bevatten.

Invloed van de omgeving op het dier

Net als bij mensen is er een aanleg in het dier zelf, meegekregen vanuit het genetische materiaal van zijn ouders, en een omgevingsinvloed tijdens de dracht en de eerste levensweken, die bepalen hoe een dier zich ontwikkelt. Bij dieren uit de fokkerij is veel kennis over het genetische deel en de eerste acht tot veertien weken van het leven van een hond of kat. Dat is heel fijn. Maar bij asiëldieren of adoptiedieren uit het buitenland is hier vaak heel weinig over bekend. Dit maakt het veel lastiger om deze dieren goed te kunnen helpen met homeopathie, omdat je heel veel dingen gewoon niet weet.

Want, hoe was het gedrag van de ouderdieren? Hoe was de gezondheid van de ouderdieren? Wat heeft het dier meegemaakt in het begin van zijn leven? Als er in de belangrijke socialisatieperiode in het begin van het leven bepaalde dingen gemist zijn, heeft dat vaak grote gevolgen voor de rest van het leven van het dier. En dat is niet meer in te halen.

Katten die in het wild geboren zijn en de eerste weken van hun leven niet in handen van mensen zijn geweest, zullen altijd angstig blijven voor mensen. Met heel veel liefde en geduld kunnen deze katten vaak wel wennen aan één eigenaar, maar deze zal de kat waarschijnlijk nooit kunnen oppakken. Honden die in de eerste weken van hun leven alleen in een kennel /schuur zijn geweest, zonder andere prikkels als mensen of voorwerpen, kunnen het kennelsyndroom ontwikkelen. Deze dieren zijn continu bang voor alles wat ze niet kennen.

Vragen stellen

De homeopathische methode vereist dat je veel vragen stelt om zoveel mogelijk informatie te verzamelen, om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van het dier. Maar je kunt geen vragen stellen aan het dier zelf. Daarvoor heb je de eigenaar van het dier nodig. En niet iedere eigenaar kan even goed observeren en niet iedere eigenaar kent zijn dier door en door.

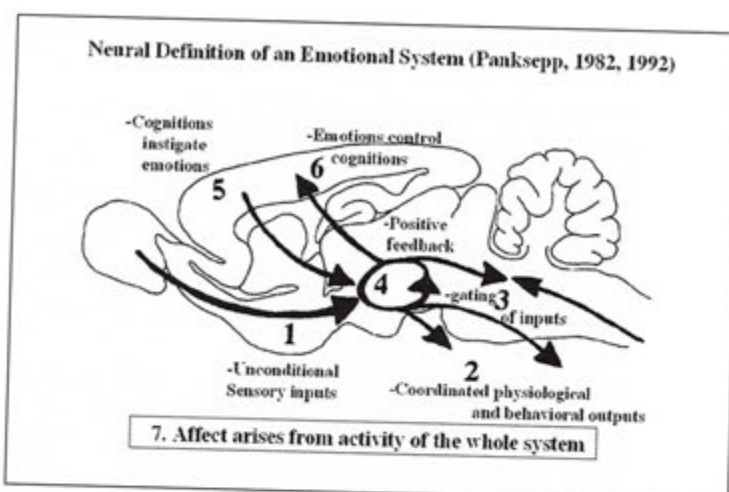
In de homeopathie vraag je naar lichamelijke zaken zoals de ontlasting of het slapen. Daar kunnen de meeste eigenaren prima antwoord op geven. Maar je vraagt ook naar emotionele zaken, zoals boosheid, verdriet, empathie en jaloezie. En dat is veel lastiger voor eigenaren om goed waar te nemen en niet zelf in te vullen voor het dier. Een extra handicap daarbij is dat heel lang werd gedacht dat dieren geen emoties kennen. En dat het toekennen van emoties aan dieren alleen een vorm van antropomorfisme zou zijn.

Emotionele systemen van Panksepp

Maar de wetenschapper Jaak Panksepp heeft daar verandering in gebracht. Hij heeft door vergelijkend onderzoek van mens en dier aangetoond dat er vanwege overeenkomsten in hersenstructuren van mensen en zoogdieren, bij dieren ook sprake is van zeven emotionele systemen. Ieder van deze systemen heeft hij een naam gegeven, die bondig samenvat waar het in het betreffende systeem om draait:

1. *Seeking/expectancy* = zoeken van alles wat het dier nodig heeft, zoals voedsel of water
2. *Rage/anger* = woede om zich te kunnen verdedigen
3. *Fear* = angst om zich te kunnen redden in gevaarlijke situaties
4. *Lust/sexuality* = seksualiteit om zich voort te planten
5. *Care/nurturance* = zorgen voor de jongen
6. *Panic/separation distress* = paniek/scheidingsangst bij jonge dieren als ze gescheiden worden van het ouderdier
7. *Play/joy* = vreugde in spel als leerproces

Het erkennen van deze emotionele systemen is heel behulpzaam bij het begrijpen van bepaald gedrag van

Neurale definitie van een emotioneel systeem (Panksepp, 1982, 1992)

dieren en bij de behandeling van gedragsproblemen. Een voorbeeld van een uiting van het panieksysteem, zijn honden met verlatingsangst. Deze honden kunnen absoluut die niet alleen blijven, ook niet voor een korte periode. Zodra ze alleen worden gelaten raken ze in paniek. Sommige dieren gaan vocaliseren en andere dieren gaan dingen slopen of zich ontlasten. De hond wordt pas weer rustig als hij niet meer alleen is. Honden zijn roedeldieren en zijn dus het liefst samen met andere dieren. Dit kunnen honden zijn, maar ook mensen die een roedel vormen voor de hond. Vandaar dat veel honden het ook heel fijn vinden om in je bed te liggen. Dat is jouw 'hol' en ruikt heel erg naar jou. Een hond moet als pup leren dat hij ook alleen kan blijven en dat de rest van de roedel gewoon weer terugkomt. De ene hond kan dit veel makkelijker dan de andere hond. Het is belangrijk dat hier voldoende rust en tijd voor wordt genomen bij het aanleren. Als een hond het goed heeft aangeleerd kan hij gerust een aantal uur alleen

Blij olifantenkalf, www.peepsburgh.com, free images of happy elephants

zijn. Een hond kan gelukkig geen klokkijken. De meeste honden gaan gewoon slapen als er verder niemand is. Bij hele oude honden merk je vaak wel dat ze het alleen moeten blijven minder leuk gaan vinden of minder goed kunnen.

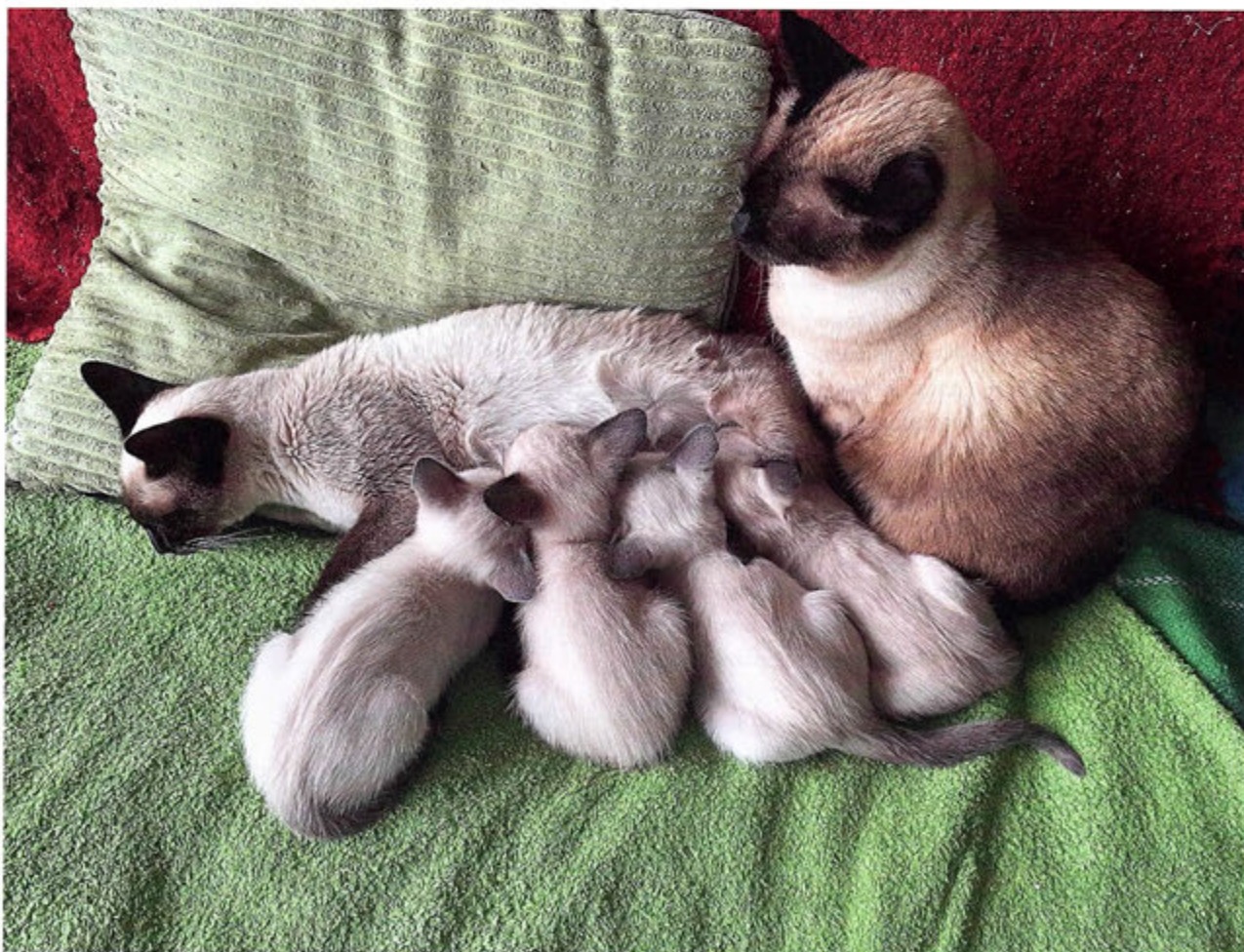
Verdriet bij dieren

Verdriet staat niet bij de zeven emotionele systemen van Panksepp, maar het wel is iets wat ik in de praktijk regelmatig zie bij dieren. Gelukkig is dat iets waar je met homeopathie heel mooi op kunt inwerken. Het kan verdriet zijn om het verlies van een ander dier, maar ook het verlies van een baasje. Ter illustratie van hoe verdriet zich kan uiten, volgt hier het verhaal van Bella en Boy. Bella was een Golden retriever van vijf jaar oud. Ze kreeg klachten nadat haar maatje Boy, een Jack Russel van twaalf jaar oud, plotseling overleed. Bella was enorm aan Boy gehecht. Ze deden alles samen: spelen, slapen en eten. Toen Bella als pup van tien weken in huis kwam was Boy er al en ze werden meteen dikke maatjes. Hij nam haar overal mee naar toe en was haar kleine voorbeeld. Toen hij ouder werd draaiden de rollen om en werd zij zijn grote beschermster.

Overal waar Boy was, was Bella en andersom. Na het overlijden van Boy was Bella heel onrustig; ze liep maar rond en was ook regelmatig aan het janken. Na een paar dagen werd dit minder, maar toen begon ze aan een poot te knagen, iets wat ze haar hele leven nog nooit gedaan had. Omdat de eigenaren duidelijk een link zagen tussen het gedrag van Bella en het verlies van Boy riepen ze mijn hulp als homeopathisch werkend dierenarts in.

In de homeopathie zijn er drie grote middelen die je kunt inzetten bij verdriet: Ignatia amara, Natrium muriaticum en Phosphoricum acidum. Ieder van deze middelen heeft een eigen nuance in de uiting van het verdriet. Voor Bella heb ik destijds gekozen voor het middel Ignatia amara. Dit middel past bij stil verdriet. In plaats van luidruchtig het verdriet te uiten, gaan dieren die bij dit middel passen vaak aan zichzelf bijten of krabben. Ik heb Bella één keer Ignatia in een hoge potentie gegeven. De eerste dag was ze heel erg aan het janken, maar daarna gedroeg ze zich weer als vanouds en heeft ze niet meer aan haar poot gezeten. Het homeopathische middel heeft Bella geholpen bij de verwerking van het verdriet, waarna ze weer verder kon.

Kittenzorg, moeder en tante met kittens, foto Paul Pusch

Verdrietige hond, Thevinu
Gunawardena, commons.wikime-
dia.org

Interessante boeken over emoties bij dieren

Bent u geïnteresseerd in emoties bij dieren dan zijn er een aantal interessante boeken. Ze zijn geschreven door wetenschappers die zich in hun onderzoek hebben beziggehouden met emoties bij dieren. Een bekende Nederlandse onderzoeker en schrijver, die in Amerika werkt, is Frans de Waal, hij schreef onder andere *Mama's laatste omhelzing*. Internationale schrijvers zijn onder meer Marc Bekoff, met *Het emotionele leven van dieren* en Barbara J. King, *How animals grieve*.

Homeopathie voor mens en dier

In de homeopathie wordt er geen onderscheid gemaakt in de geneesmiddelen die worden gebruikt bij mensen en bij dieren. Het is alleen de kunst om het middel te herkennen bij een dier. Hiervoor is naast homeopathische kennis ook diergeneeskundige kennis noodzakelijk. Mocht u het leuk vinden om meer te weten te komen over het beeld van homeopathische middelen bij katten, dan kan ik u mijn boek *Katten & homeopathie van harte* aanbevelen. ■

Literatuur

- Samuel Hahnemann, *Organon der geneeskunst*, vertaling Goetze, Homeovisie, derde druk, 1996
- Leonard Dung and Albert Newen, *Profiles of animal consciousness: A species-sensitive, two-tier account to quality and distribution*, Cognition, 2023
- Jaak Panksepp and Jules B. Panksepp, *Towards a cross-species understanding of empathy*, Trends Neuroscience, 2013

'De zachte krachten zullen zeker winnen in het eind'

HENRIETTE ROLAND HOLST